

Васильєва Г.Г.,
старший викладач
кафедри музичного мистецтва
ВП «МФ КНУКіМ»,
м. Миколаїв

ТВОРЧИЙ ВНЕСОК М.М. АРКАСА ДО СКАРБНИЦІ НАЦІОНАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ

Покоління сьогодення і майбутні нащадки України з правом можуть пишатися Миколою Миколайовичем Аркасом – громадським діячем, композитором, істориком. З погляду сьогодення діяльність цієї особи набуває нового висвітлення. Постать Миколи Аркаса – громадянина найбільше визначається на ниві відродження української культури. Його любов до простої людини, невичерпна енергія, інтелект, висока освіченість обумовили різнобічні інтереси в різних сферах життя Славні, високоосвічені рідні Микола Аркаса привили йому любов до рідного краю, пісні, музики. Велика увага сім'ї приділялася вихованню дітей. Уроки музики Микола отримував від своєї матері Софії Петрівни. За традицією багатьох аристократичних сімей М. Аркас навчався в Училищі Правознавства в м. Петербурзі, згодом в Одеській приватній гімназії. Серед педагогів гімназії був Петро Ніщинський, який зумів привити молодому юнакові любов до української народної пісні, інтерес до життя народу. Подальше навчання в Новоросійському університеті (Одеса) на природничому відділі фізико-математичного факультету стало вирішальним для формування світогляду, політичних переконань та художніх поглядів, прогресивність яких потім вилилась в творчості та громадській діяльності М. Аркаса.

За роки навчання композиторів вдалося познайомитися і спілкуватися з славетними творчими особистостями: М.Л.Кропивницьким, П.К.Саксаганським, М.К.Садовським, М.В.Лисенком. Дружба та творча підтримка видатних представників українського мистецтва зберігалася довгі роки.

Служба в морському міністерстві перешкоджала Аркасу здобути професійну музичну освіту, він з прикрістю відчував обмеженість своїх музично-теоретичних знань. Але це не завадило покласти свої сили улюбленій справі, до якої спрямовувалась душа Миколи. Його перші композиторські спроби – обробки українських народних пісень (біля 80 обробок, об'єднані у два збірники). Далі була розпочата робота над оперою «Катерина» (1880 – 90-ті роки), завдяки якій наш славетний земляк увійшов в історію української музики другої половини XIX ст., передусім, як автор першого музично-драматичного твору на сюжет Тараса Григоровича Шевченка.

Опері належить значне місце серед національних реалістичних творів минулого. Вибір сюжету твору не випадковий. М. Аркас виявляв великий

інтерес до народного життя , його щиро захоплювала волелюбна поезія Т.Г.Шевченка , в «Катерині» автор прагнув відтворити колорит народного життя . Він писав: «Якщо в «Катерині» були запозичення..., так це з народних пісень і танців , але на цьому я повинен був базувати весь свій твір, як взятий з народного життя , а тому і деякі місця взяті мною повністю з пісень із заміною слів словами Т.Г. Шевченка або ж своїми відповідно до ходу дії»

Записуючи народні пісні захоплюючись кобзарським мистецтвом , М. Аркас запрошував до Миколаєва з усієї України кобзарів та бандуристів , поселяв та приймав їх у своєму домі . Записавши від них багатенько пісень , композитор використав їх у своїй опері (хор хлопців «Гей , по синьому морю», жіночий хор «Ой , у неділю», хор солдатів «То ли не береза , толи не кудрява», колискова Катерини та інше).

М.Аркас писав відомому українському театральному діячеві П.К.Саксаганському : «...осмілюсь і я свого додати , щоб пісня його ширилась між нашим людом ,щоб бачили вони те , що тяжко і болісно накопало , накопало на його серці і вилилось у стиху могутнім». Так композитор і автор лібрето усвідомлював свою високу відповідальність перед пам'яттю Т.Г Шевченка .

Патріот , інтелігент , психолог , композитор М.Аркас створивши оперу «Катерина», здійснивши сценічне втілення її (перша постановка здійснена М.Л.Кропивницьким у Москві у 1899 р.) сприяв відродженню української мови , слова. У сторокатома за національно- етнічним складом , а в більшості своїй денационалізованому Півдні царської Малоросії у другій половині ХІХ – на початку ХХст.. Опера «Катерина» була відгуком справжнього патріота на потребу створення національної опери для народної сцени.

Багатогранний таланти нашого земляка виявився у написанні історичної праці на основі знайомства з документальними матеріалами професійних істориків. Таким чином народжується і виходить у світ у 1908 році «Історія України-Русі». Справдилися сподівання автора , що «вона дуже корисна буде для нашого народу». Видавництво книги багатомільйонним тиражем відповідало суспільно-політичним потребам національно-визвольного руху українського народу . Саме під впливом революційних подій царизм був змушений відмінити свої суворі заборони відносно використання української мови в пресі та освіті.

З великою вдячністю згадуємо і пишаємося М. Аркасом-просвітителем. Створена в 1906 р. в Миколаєві просвітницька організація «Просвіта», дітище Аркаса , була найтісніше пов'язана з визвольним рухом за право вільного розвитку української культури і мови , згуртовувала різномірні класи і соціальні верстви , різні прошарки української інтелігенції. Лише за один рік відбулося майже півсотні літературно-музичних вечорів , на яких окрім виступів малими формами , пройшли виступи опери «Катерина» , «Запорожець за Дунаєм», «Наталка-Полтавка», п'єс І.Карпенка-Карого «Мартин-Боруля», «Бондарівна», «Сто тисяч», «Наймичка», «Розумний і дурень», М. Старицького – «Зимовий вечір», Г. Квітки-Основ'яненка - «Шельменко-денщик», Б. Грінченка – «Нахмарило», водевілей-«жартів»І.Котляревського, Л.Яновської, А.Чехова.

Одним із першорядних завдань «Просвіти» був розвиток «національної свідомості між своїм народом».

Протягом двох років у с.Богданівці на кошти М.Аркаса працювала школа в українською мовою навчання. Вона не лише навчала письменності та основам наук, а й виховувала учнів та їх батьків в дусі української національної свідомості.

Невідступний, науково-популярній творчості, пропагандист рідної мови М.Аркас зробив величезний внесок у розвиток у популяризацію національної культури.

З 1993 року народний хор кафедри хорового диригування та українських народних інструментів Миколаївського філіалу КНУКіМ під керівництвом О.Шпачинського з честю носить ім.'я нашого славного земляка – М.М.Аркаса.

Звучить в репертуарі хору «Колискова» з опери «Катерина», і і своїми інтонаціями будить вічні теми материнства та тернових доріг життя, навіяні поезією славного Тараса. В наш час спадщина Миколи Аркаса повинна стати духовним набутком молоді ,висвітиться новими гранями. Його життя та діяльність є прикладом до формування нового громадянина, високоосвіченого, творчого, висококультурного.

Вичівський П.П.,

Ковальська Л.В.,

ДВНЗ «Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника»,
м. Івано-Франківськ

КУЛЬТУРА ПРИКАРПАТТЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ ТУРИСТИЧНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ РЕГІОНУ

У сучасній науковій літературі, яка присвячується розвитку туристичної галузі, підкреслюється, що атрактивність (привабливість) є основою залучення туристичних потоків. У той же час, туристична привабливість може змінюватися в залежності від багатьох чинників, котрі впливають на привабливість туристичного регіону. Надзвичайно вагомою складовою туристичної привабливості в сучасних умовах, є культура окремої дестинації.

Культура є фундаментальною основою процесу розвитку, збереження а також зміцнення самобутності кожного народу. У більшості провідних країн Європи та Америки, на сьогоднішній день, спостерігається процес демократизації культури і туризму, які є вагомою частиною життя сучасного суспільства. Пізнання навколишнього світу неможливе без набуття фундаментальних знань у галузі культури.

У ході проведеної у Мехіко (1981 р.) наукової конференції було визначено два основних поняття «культури». Перше визначення – загального